Što se promijenilo u rinologiji u zadnjih 20 godina?

Marko Velimir Grgić, Tomislav Baudoin, Livije Kalogjera

KBC Sestre milosrdnice, Vinogradska 29, 10000 Zagreb, Hrvatska
marko_grgic@yahoo.com

Medicina se kontinuirano razvija i usavršava. Promjene se ne vide na mjesečnoj ili godišnjoj osnovi, no već kada se pogleda malo dulje razdoblje – desetljeće ili dva – vidimo značajne razlike u stavovima, smjernicama, tehnikama operiranja, mogućnostima liječenja i rezultatima. Najznačajnije promjene u zadnja dva desetljeća sigurno su se dogodile u endoskopskoj kirurgiji sinusa i baze lubanje, i to prvenstveno zahvaljujući razvoju tehnoloških mogućnosti vizualizacije, orjentacije i manipuliranja unutar ovoga anatomski uskog i zahtjevnog područja. Kao posljedica toga promijenili su se i stavovi i smjernice u operativnim pristupima. Najradikalnija promjena očituje se u tome da je prije 20 godina endoskopski pristup na zloćudne tumore nosa i baze lubanje bio kontraindiciran i tretirao se doista kao vitium artis. Danas je ovaj pristup standardan i u većini slučajeva čak superioran u odnosu na vanjski pristup. Promijenile su se i metode liječenja upalnih bolesti paranazalnih sinusa. Iako je osnove funkcionalne endoskopske kirurgije postavio Messerklinger prije 40 godina, nije sve što se radilo u tom razdoblju bilo „funkcionalno“. U estetskoj kirurgiji također se primjećuju promjene, no kako je ova grana u većini zemalja izvan pokrivanja zdravstvenih osiguranja, parametri koji utječu na promjene u estetskoj kirurgiji više su u ekonomskoj domeni. Cilj ove prezentacije je pokazati neke od navedenih promjena, te osvijestiti mlađe kolege da kritički usvajaju znanja koja im se prezentiraju, jer kao što mi danas gledamo na neke zastarjele metode i tehnike koje su naši učitelji primjenjivali, ne tako davno, vjerojatno će i drugi u skoroj budućnosti gledati na neke od naših današnjih tehnika i metoda liječenja.

Ključne riječi: rinologija, endoskopska kirurgija, sinusi, baza lubanje, estetska kirurgija